

İktidar anlayışımızda temsiliyet problemi

The Representation problem of our government idea

Tuğba ÖZKAN¹ **

¹ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

Öz: Türkiye’de demokratikleşme “güçlü devlet” geleneği çevresinde şekillenmiştir. Bu nedenle “iktidarın gücü” devletin bizzatıhi “kendi gücü” olarak algılanmış ve bütün iktidarlar bu bağlamda toplumun belli bir kesimini söylemleriyle alanın dışında tutmuş ya da yok saymıştır. İktidarlar; çizdikleri sınırlarla bireyleri tahakküm altında tutmuş, benimsenen ötekileştirme dinamikleri toplumsal alanda ayrışmalara yol açmıştır. Bu bağlamda iktidarlar temsiliyet açısından belli kesimlerin yansımaları şeklinde karşımıza çıkarken; aynı zamanda geniş kitlelerin temsil edilememesi sonucunu da doğurmaktadırlar. Demokrasi kavramının en büyük handikaplarından biri temsil sorunudur. İktidarın bu noktadaki söylemleri, farklılıklara hangi uzaklıkta ya da yakınlıkta olduğunun en belirgin göstergesidir. Toplumda öznenin ölümü, iktidarın yaşam alanını genişletmektedir. Bu çalışmada yakın dönem Türk siyasal ve dolayısıyla sosyo-ekonomik yaşantısına yön veren AKP iktidarının eylem ve söylemleri irdelenecektir. Bu bağlamda temsiliyet süreci ve iktidarın farklı kesimlere yaklaşımı ele alınacaktır. Kuramsal bir tartışma yapılması hedeflenen bu çalışma; iktidar organlarının söylemleri üzerinden tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: İktidar, Kimlik, Temsiliyet, Muhalefet, Söylem.

Absract: Democratization has been shaped around “strong state” tradition in Turkey.. Concepts of democracy one of the biggest handicaps is represent the problem. Enveloping power is important in living with different identities and belonging in a society. Government’s discourse is the most importants in this point.. The subject’s death expands the power’s living space in the society. For this reason, the opposition thought the biggest problem is that the strong power traps the right to life is narrow field. In this study, the AKP government action and discourse will be examined. In this context, the process of representation and power in the different segments of the approach will be discussed. A theoretical discussion of this work is targeted; the ruling organ of the discourse will be discussed over.

Keywords: Government, Identity, Representation, Opposition, Discourse.

1.Giriş

Temsiliyet iktidarların yaşadığı en büyük sorunlardan bir tanesidir. İktidarın alanı, hâkimiyetinin de etki alanını gösterdiği için iktidar için bu alana tam anlamıyla hakimiyet önemlidir. İktidarın en büyük etkisi hakim olduğu söylemlerle kitleyi etkileyebilmesi ve temsiliyet alanını kendi hakimiyeti altında tutmasıdır. Söylem, tüm iktidarlar için toplumu idare etmede en etkili yollardan ilkidir. Söylemlerle toplum, iktidarı benimsen, onu destekler ya da iktidarı değiştirmenin yollarını arar. Bu çalışmamızda ki amaç siyasal iktidarın söylemleri üzerinden hakimiyet alanının sınırlarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda iktidar partisinin 30 Mart yerel seçimler esnasında yaptığı miting konuşmaları incelenmiştir. İncelenen konuşmalarda ortaya en fazla kullanılan kelimelerden oluşan bir kavram haritası çıkmıştır. Bu harita doğrultusunda söylemler analiz edilmiş ve kavramların iktidar

** İletişim yazarı: T. Özkan, e-posta: tozkan@mehmetakif.edu.tr

partisinin etki alanının nereden başladığı, hangi toplumsal grupları benimsediği ve hangi toplumsal grupları ötediği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Çıkan bu kavram haritasının toplumsal muhalefet, siyasi muhalefet ve sivil toplum açısından nasıl yorumlandığı irdelenmiştir.

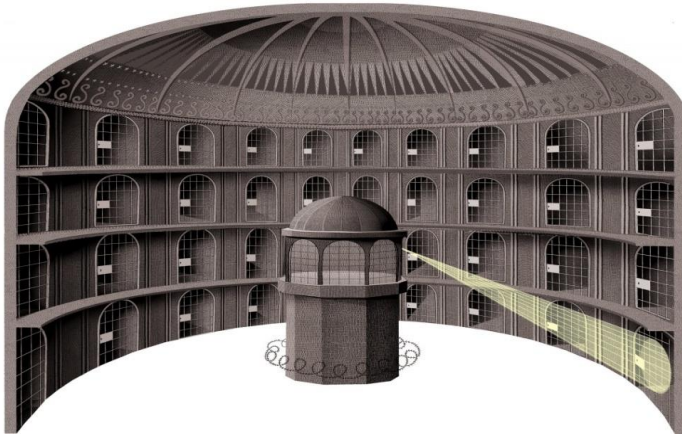
2.Kavramsal Çerçeve

İktidar kavramı, genel anlamda gücün, hegemonyanın ve tahakkümün çerçevesinde şekillenmiş bir tanım eğiliminde açıklanmıştır. İktidarı tanımlayanlar genel olarak onun, baskı, güç, şiddet gösteren ve bu etkisini devam ettirebilmek için hakimiyet alanını kendisi belirleyen bir yapı olarak ön plana çıkarmıştır. Cevizci iktidarı "Bir şeyler yapabilme doğal gücü ya da yeteneği;" "etkide, ya da eylemde bulunma imkanı veren hukuki, siyasi ya da ahlaki güç;" "devlet yönetimini elinde bulunduranların, bir toplumu yönetenlerin siyasi, hukuki ve fiili gücü;" "yönetenlerin, yönetme yetkisini elinde bulunduranların kendileri, hükümet", "bir toplulukta veya kuruluştaki idareyi elde bulundurma" gibi anlamlarıyla tanımlamıştır. Burada bizim üzerinde durduğumuz nokta olarak "elde bulundurma" kavramıdır. Bu kavram iktidarın aslında ele geçirilen bir gücü temsil ettiğini açıklamaktadır. Diğer iktidar kavramlarına bakacak olursak Duverger, iktidarı şöyle tanımlamaktadır: "Biz başkalarının "otorite" dediği şeye iktidar diyoruz. İktidar, kullanıldığı toplumun, normlarına, inançlarına ve değerlerine uygun şekilde oluşan bir etki (ya da güç) biçimidir." Duverger burada otoriteye iktidar olarak bakmaktadır. Otoritenin her türlü buradaki bir diğerinin üzerinde kurulan iktidarı karşılamaktadır. İktidar, alınması düşünülen sonuçların ürünü olarak tanımlanabilir. Aynı isteklere sahip iki kişiden biri, ötekini gerçekleştirdiği bütün istekleri ve bunun yanı sıra daha başka istekleri de gerçekleştirirse, ondan daha iktidardır (Russell, 2014: 33). Bu güç hiyerarşisi iktidar eyleyenin güç istenciyle alakalıdır. Mevcutta olması gereken bir iktidar eyleyen ve iktidarı isteyen. Bu ikisi arasındaki yarış, iktidarı belirleyen ana temadır. Hiç şüphesiz iktidarın kendisi kadar, bu kavrama hayat veren şeylerin başında insanoğlunun sınır tanımaz istekleri gelir. Bu sebeple toplumsal yapıda var olan aktörler, bu insani isteklerin zirvesinde bu güce sahip olma aşkı vardır. İktidar aşkı, insanoğlunun en güçlü güdülerinden biri olmasına karşın, hiç de eşit dağıtılmamıştır ve rahatlık aşkı, zevk aşkı, hatta bazen onaylanmak aşkı ile sınırlanmıştır. İktidar aşkı, fazla çekingen yaradılışlarda öndere uyma kılığına bürünmüştür ki, bu da atılgan insanlardaki iktidar dürtüsünün yayılma alanını büyütür. İktidar aşkı güçsüz olan kişileri, olayların akışını etkileyebilmeleri olanağı da çok azdır. Toplumsal değişmelere yol açan kişiler bir kural olarak toplumu değiştirmek istediğini kendinde güçlü bir biçimde duyanlardı (Russell, 2014: 14). İktidar eyleyen insanın bu istenci bizzat kendisinin istemesi, onun güce ne kadar yatkın olmasıyla ilintilidir. Bu yüzden siyasi tarihte her iktidar öne çıkamaz. Bu istencin, gücü elinde tutanla özdeşleşmesi bu kavrama yüklenen anlamın bizzat yaşanmasıyla doğrudan ilintilidir. Bahsedildiği üzere iktidar bünyesinde gücü barındırır. "Güç" sözcüğü, etkisi bakımından ve burada olan bir şeyi, iktidardan daha dolaysız bir biçimde zorlayıcı bir şeyi getirir akla. "Fiziksel güç" deyişi, gerçekte aynı fikrin yalnızca daha açık bir ifadesidir; çünkü daha aşağı ve kaba dışavurumların içindeki iktidar, her zaman güç olarak daha iyi betimlenmiştir; örneğin avı yakalayıp ağza götürülmesi güç aracılığıyla gerçekleştirilir. Güç kendine zaman tanıdığı anda iktidar haline gelir, ama kriz anı, geri dönüşsüz karar anı gelince güç çıplak haline geri döner. İktidar daha geneldir ve güçten daha geniş bir uzam üzerine işler; iktidar çok daha fazlasını içerir, ama daha az dinamiktir. İktidar daha törenseldir, hatta belirli bir sabır ölçüsü vardır. Güç ve iktidar arasındaki ayrım kediyle fare arasındaki ilişkiyle çok basit bir biçimde örneklenebilir (Canetti, 2012: 283). Kedi, gücü, fareyi yakalamak, onu ele geçirmek, pençelerinin arasında tutmak ve nihai olarak onu öldürmek için kullanır. Ama fareyle oynamasında bir başka etken daha vardır. Kedi farenin gitmesine izin verir, birazcık kaçmasına, hatta arkasına dönmesine fırsat tanır; bu süre boyunca fare artık güce maruz değildir. Ancak hala kedinin iktidar alanı içindedir ve her an yakalanabilir. Derhal uzaklaşırsa, kedinin iktidar alanından kaçır; ama artık ulaşamayacak olduğu noktaya varana kadar hala kedinin iktidar alanının içindedir. Kedinin egemen olduğu uzam, fareye yaşattığı umut anları, bir yandan da bütün bu zaman zarfında onu yakından izlemeyi sürdürmesi ve onu yok etmeye gösterdiği ilgiyi ve yok etme niyetini asla elden bırakmaması; bunların hepsine, yani uzam, umut, dikkatle izleme ve yok etme niyetine iktidarın fiili bedeni, ya da daha basit bir biçimde, iktidarın ta kendisi denebilir (Canetti,

2012: 284). Bu örnekte görüldüğü gibi iktidar, gücü kendi menfaati doğrultusunda kullanır. Bu, bazen fiziksel güce bazen de psikolojik güce dönüşür. Güç genel anlamıyla iktidarın elindeki en büyük silahtır. İktidarın etki alanı, sahip olduğu güce ne kadar nüfuz edebildiğiyle doğrudan ilişkilidir. Gücü etkili kullanan iktidarın hâkimiyet alanı da o ölçüde genişler y da daralır. Temsiliyet krizi işte tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Gücün yapısı gereği şiddeti gören ve uygulayan yapı arasındaki farklılık önem taşır. Bu iki yapı arasındaki farklılık birbirini “öteleyen” bir etki gösteriyorsa orada dışlama, ayrı tutma söz konusudur. İktidarın güç etrafında şekillenen bu tanımlarından sonra Foucault kavrama özneler üzerindeki tahakkümü ekler. Öznelerin bedenleri üzerine yapılan tahakküm onun iktidarın kavramının temelini oluşturur. İktidar bunu bedenlere empoze eder ve böylelikle tüm ruhlara sahip olur.Foucault, klasik Marksizmin gözünden kaçan tahakküm biçimlerini ortaya koymaya çalışır. Onun iktidar tanımında panoptikon kavramı önemli bir yer tutar. Foucault’a göre devlet, iktidar ilişkilerinin en öne çıkan biçimidir. Devlet, bireyleri tahakküm yoluyla kurulmuş deneyimlerin özneleri haline getirip, bilinç yoluyla kendi dayattığı kimliğe bağlar ve bu yolla denetim altına alıp, özneliğe boyun eğdirir(Akgündüz, 2013 :5).Foucault'un tahakkümü, bedenlere ve ötesinde insanların zihinlerine direk olarak tahakkümü ifade eder. Bu noktada değerlendirilen iktidar toplumun ayrı ayrı tüm kesimlerine tahakkümü karşılamaktadır. İktidar, elinde tuttuğu gücü toplumun tüm kesimlerine baskı olarak kullanır ve tüm birimleri kendi hakimiyetinde tutmak istemektedir. Kendini öne çıkaran iktidar, bireyin oluşmasını engellemiştir; oysa karanlıklara çekilen modern iktidar herkesi bireyselleştirmek istemektedir; çünkü bireyselleştirmek, gözetim altında tutmak ve cezalandırmak, yani egemen olmak demektir. Böylece modern iktidar, toplumun her kesimini kendi alanı içinde ihtiyacı olan şeylere zorunda bırakmış, bu ihtiyaçları doğrultusunda üzerilerine baskı kurmuştur. Böylelikle, her kişi bir yerde kayıtlı hale gelince, herkes denetim altında olacak, gözetim altında tutulacaktır. Bu anlamda değerlendirildiğinde modern iktidar aslında büyük bir gözaltıdan ibarettir.Büyük gözaltı, modern iktidarın temsiliyet alanının da sınırlarını belirlemektedir. Sınır olarak kullanılan kavram burada tamamen tahakkümü ifade eder. Bu tahakküm özünde gücün temsil alanı olarak karşımıza çıkar. Temsiliyet sınırı tartışması tahakkümün alanını, baskının alanını, sınırlandırmanın alanını belirler. Tam bu noktada çalışmamızın iktidarın temsiliyet alanını belirlemesi, onun daha çok temsili yetinin tahakküm bağlamında değerlendirmesine yönlendirmektedir.

3. Foucault ve Panoptikon

Burada panoptikona ayrıca başlık açmamızın sebebi büyük gözaltı olarak bahsettiğimiz iktidarın tahakküm alanı panoptikon kavramıyla ilişkilendirilmiş olmasıdır. Panoptikon kelimesi “pan” ve “opticon” olarak bilinen iki farklı sözcükten türetilmiştir. Pan kelimesi bütün anlamına gelirken, opticon kelimesi ise gözlemlenmek anlamına gelmektedir. Bu nedenle yapı yerine getireceği göreve uygun olarak “Bütünü Gözetlemek” anlamına gelen Panoptikon adını alır (Özdel,2012:23).



Kaynak:<http://www.rehabasogul.com/2014/03/15/panoptikon-dikta-akp-dijital-devrim-gozetleyen-toplum/>

Panoptikon, bir hapisane modelidir. Bu modelde ortada bir gözetleme kulesi bulunur. Hücreler ise bu kulenin etrafında dairesel biçimde sıralanır. Amaç, tüm hücreleri aynı anda gözetleyebilmektir.

Yukarıdaki resimde de görüldüğü üzere, gözetleme kulesinden yayılan ışıkla tüm hücreler kontrol edilebilmektedir. Hücrelerin ışık alma ve pencere sistemleri, tamamen gözetleyicinin güçlü kılınmasına uygun olarak tasarlanmıştır. Hücrelerin dış pencereleri sadece ışık almak amacıyla kullanılırken, iç avluya bakan pencereler ise hücre içindeki kişinin, gözetleyici adına görünürlülüğünü arttırmak için yapılmıştır. Gözetleyicinin kulesinde yer alan pencereler ise özel bir tasarımdır. Bu tasarımda pencerelerden içeri bakacak olan mahkûmlar, gözetleyicinin orada olup olmadığını ya da gözetleme yapıp yapmadığını göremez. Bu nedenle kendilerini sürekli izleniyormuş gibi hissederler. Gözetleyici hücrelere baktığında, net bir şekilde gözetleme imkânı bulmanın yanında mahkûmlara karşı görünmez kılınmış bir iktidar rolü üstlenir (Özdel,2012:24).Foucault'da ise Panoptikon, iktidarın bir yansıması olarak nitelendirilmiştir. Anlatmak istediği şey 20.yüzyılda yeni yeni ortaya çıkan dünya siyasi sistemlerinde, para merkeziliğin yanında artık iktidarların halk odaklılığının yerine, halkın iktidar odaklılığının yerleştirilmesidir. Foucault yazının başlangıcında ortaçağda veba ve cüzam salgınına karşı çıkarılmış çeşitli karantina kurallarından söz eder. O dönemdeki kuralları anlatır. Kurallar tamamen kişiyi bir yerlere kapatmak üzerine kuruludur (Özdel,2012:25). İktidarın modern zamanlarda bahsedilen gözetleyici, denetleyici, hüküm verici yapısı, bize panoptikonun tam olarak tarifini vermektedir. İktidar, sahip olduğu gücü, tahakküme dönüştürür ve halkı üzerinde tam bir denetim sağlamak için kullanır.

4. Söylem Ve İktidar

Urhan (2000)'e göre söylem, mantıksal tutarlılığa dayalı bir düşünme şeklinin yazılı ya da sözlü olarak dile getirilişi, bir sistemin, bilimsel konuşmaların ve yazıların tümüdür. İfade birliklerinden ibaret olan söylemsel oluşumlar, cümle düzeyinde dilbilgisiyle, önerme düzeyinde mantıksal bağlarla, anlatım düzeyinde psikolojik bağlarla değil, ifadeler düzeyinde birbirine bağlı sözel edimler bütünüyle ilgilidir (Güneş, 2013:60). Tahakkümün, iktidarın söylemleri üzerinden değerlendirmesi bu çalışmanın ana problemidir. Çünkü söylem, iktidarın en önemli etki araçlarından biridir. Foucault için söylem, gizli ve belirsiz bir şekilde baskı üretir ve kendini hiçbir zaman açığa vurmaz. Bu baskı söylenmeyen zoraki varlığının baskısıdır. Tek bir söylemin sürekliliği değil, bilakis her dönemim her iktidarın kendisini koruyan, üreten ve sınırlayıp kapatan bir söylemi vardır.(Güneş, 2013: 59). İktidar söylem aracılığıyla ele geçirilmek istenen güçtür. Söylem sahibi bir kimse, delideki gibi söylemi iktidarla hiç buluşmamış olan değil; aksine söylemini üretip yaygınlaştıran iktidarın sahibidir. Bu bakış açısı her iki anlamda da boyun eğdiren ve boyunduruk altına alan bir iktidar şeklini telkin etmektedir. İktidar sadece kendi çıkarlarını hayata geçirmek için bir aktörler kümesi tarafından sahip olunan bir şey değil, bir etkileşim tarzıdır. Görüldüğü gibi iktidarın gücü kullandığı söylemlerle paralellik göstermektedir. Bir iktidarın güçlü olması söylemlerinin toplumun her alanına etki etmesini zorunlu kılar. Baskı ve şiddeti kendilerine yöntem seçen iktidarların söylemleri de bu doğrultuda şiddeti ve baskıyı içerir. Bu açıdan değerlendirildiğinde söylemler iktidarların temsiliyet alanını belirleyen önemli alanlardan bir tanesidir. Bu yolla iktidar, gücünü istediği yöne aktarabilir. Toplumun istediği kesimini istediği yöne yönlendirebilir. Bu düşünce bağlamında, her iktidarın baskı çevresini oluşturan bir temsiliyet alanı belirlediği ortaya çıkmaktadır. Söylem bu noktada iktidarların alanlarını ortaya koyan bir harita çıkarabilmektedir.

5. Çalışmanın Yöntem Ve Tekniği

Bu çalışma söylem analizi kullanılarak yapılmıştır. Söylem analizinin ana teması metin ya da konuşmaların içinde varsayılabilen, oynanabilen ya da altta yatan toplumsal yapılardır. Söylem analizi, insanlar iletişimi gerçekleştirdikleri zaman vurgu, konuşmanın yavaşlaması, metafor kullanımı, etkileri göstermek için belirli kelimelerin seçimi gibi kullandıkları araç ve stratejilerin pek çoğu ile ilgilendirir. Söylem toplumu etkiler, toplum da söylemi oluşturan gruba güç ve yönetimi teslim eder (Boz,2010:25). Siyasi söylemde tümce yapısı ve sözel edim arasındaki ilişkide ortaya çıkan sosyal içerik, siyasetin "güç" kavramıyla olan bağlantısını gösterir. "Güç" kavramının çeşitli dışavurumlarının yer aldığı siyasi

söylem de, bu açıdan bakıldığında soyut ve belirsiz anlamların açığa çıkmasına neden olur. Dil yoluyla siyaset yapmak, siyasetin geçerli tek aracıdır. (Boz,2010:25-26). Bu anlamda dili kullanabilen, seçmenini hipnotize eden bir siyasi iktidar uzun yıllar hâkimiyetini devam ettirebilmektedir. Söylem analizinde dilbilimsel özellikler önem arz ederken, sosyo kültürel bağlamda ne ifade ettiği de bizim için önemlidir. Nitekim iktidarın söylemleri sosyo kültürel anlamda çeşitliliğe sahip bir toplumu ilgilendiriyorsa burada söylemin etkisi çok daha önem teşkil etmektedir. Türk toplumunu sosyo kültürel çeşitliği bağlamında değerlendirmek için "alaşım" kavramını kullanmak yerinde olacaktır. Alaşım kavramı, kimya biliminde kullanılan bir terimdir. En az iki maddenin birbirine karışmasıyla ortaya çıkan yeni bir maddedir. Ancak bu maddenin en önemli özelliği karışıma giren her iki madde de son oluşan maddenin içinde özelliklerini tamamen koruyabilmesidir. Türk toplumunu bu anlamda düşündüğümüzde, içinde bulunan çok fazla farklı yapıda insanın birbiri içine geçmesiyle oluştuğu bir yapı aklımıza gelir. Bu yapıya sahip ülkelerde topluma iktidar olmak sanıldığı kadar kolay değildir. Tüm azınlıklara ya da çoğunluklara eşit mesafede olmak, temsiliyet sınırlarının belirlenmesinde birçok sıkıntıya sebep olabilmektedir. Toplumun yapılan bu analizinden sonra iktidarın temsiliyet alanı da bu analizin ışığında yapılması daha sağlıklı bir analizin ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır. Teorik bir çalışmaya dayanan metin ayrıca iktidar partisinin söylemlerinin analizi için miting videoları incelenmiştir. Ayrıca "Millete Sesleniş" konuşmaları kapsamında Başbakanlık arşivinden yararlanılmıştır.

6. Türkiye'de İktidarın Söylem Analizi

Söylemin gücü yukarıda vurgulandığı üzere, temsiliyet sınırlarının belirlenmesinde etkilidir. Türkiye'de iktidar olgusu son on iki yıldır ön plana çıkmış durumdadır. Bunun sebebi AKP'nin hiç kuşkusuz yürüttüğü istikrarlı tablodur. Siyasi hayatımızda önemli bir ilk olan bu iktidar partisi kuşkusuz her yönüyle incelemeyi hak etmektedir. bu bağlamda iktidarın özellikle yaptığı konuşmalarda kullandığı kavramlar son dönemde daha çok öne çıkmıştır. Kullanılan üslup birçok kesim tarafından eleştirilmesine karşın, iktidarın herhangi bir kayba uğramaması da ayrıca bir tartışma konusudur. Biz burada iktidarın 30 Mart yerel seçimlerinden yola çıkarak, yapılan mitinglerde öne çıkan konuşmalarını analizimize aldık. Miting konuşmalarını karşılaştırma amacıyla aylık iktidarın millete sesleniş konuşmalarından da yola çıkarak bir değerlendirme yaptık. Ortaya çıkan harita bize iktidarın söylemleri üzerinden temsiliyet alanı hakkında önemli analizler yapmamıza yardımcı olmuştur.

İktidarın 30 Mart yerel seçimler kapsamında konuşmaları incelendiğinde söylemleri üç farklı alana ayrılarak değerlendirilebilir. Birinci alan benimsenene alandır ki, burada iktidar partisinin kendine yakın gördüğü gruplar kastedilmektedir. Bunlar; "Benim" olarak gösterilen alanda yer almaktadır. 24 Mart 2014 tarihli İstanbul mitinginde "Ahh kardeşlerim..." "Başörtülü kızlarımız", "Kardeşlerim", "Biz vatan, Millet, Bayrak yolundayız.", "Biz önce halkın, sonra hakkın iradesine boyun eğdik." "Biz efendi olmaya değil, hizmetkar olmaya geldik." gibi söylemlerle bahsettiğimiz benimsenen alanın kabaca bir sınırının çizildiğini görmekteyiz. Seçmen kitlesine yönelik bu sıcak konuşma birebir muhatap olarak gördüğü kimlikler özellikle vurgulu söylendiği görülmüştür. Bu alan AKP iktidarının söylemlerinde benimsediği kitleye seslenen söylemlerde samimi bir üslup tercih edildiği alandır. Bu alan iktidarın hâkimiyet kurduğu, kendi seçmen kitlesinin yoğunlukla bulunduğu alandır. Bu söylemde ayrıca sahip çıkma vurgusu yapılmaktadır. Çünkü "benim" alanının kapsadığı söylemler, toplumsal tarihimizde kimi zaman ötelenmiş grupları da içermektedir. Bu anlamda iktidar, bu söylemleriyle bir zamanlar toplumsal alanın dışına itilmiş bu gruplara sahip çıkma mesajını da vermektedir.

İkinci alan ise ilk alanın tamamen zıddı görünümündedir. İstanbul mitinginden yola çıkarak örneklerimize devam edersek; "Ne çevrecisi ya...", "Bunlar Kaymak takım, İstanbul seçkinleri", "Bunlarda o yüz yok", "...gezciler bunu bilmeyebilir." Öne çıkan kavramın "bunlar" oluşu bu alana "ötelenen" ya da "dışlanan" bir anlam yüklemektedir. "Yolsuzlukların belediyesi CHP", "Seni SSK'daki yolsuzluklarıyla tanıyoruz", "CHP kirlilik demektir, yolsuzluk demektir, susuzluk demektir." (<https://www.youtube.com/watch?v=tw-dIOXqfYM>, 20.10.2014). Ayrıca "Cehape" olarak açılan alanda da iktidarın, muhalefete kesinlikle haklılık alanı ayırmamaktadır. "Ey CHP'ye gönül veren

kardeşlerim! Siyaset birinci parti olmak için yapılır, siz hep böyle arkadan nal mı toplayacaksınız?” Ankara mitinginde ise, “Millete zulmeden CHP”, “Solcu gibi görünürler, dinci gibi görünürler”, “CHP kafası değişmez.” “Faşizim, ırkçılık genlerine işlemiştir.” “CHP genel müdürü” gibi oldukça net ifadelerle muhalefet partisine yönelik söylemler vardır (<https://www.youtube.com/watch?v=uj8Z2qKXt5E>, 20.10.2014). Muhalefetin kendisinin yanlış, hatalı bir zihniyet oluşturduğunu, "zihniyet" olarak kullandığı kavramla, kendi iktidarının tamamen düşmanı olarak gördüğünü vurgulamaktadır. Mitinglerde özellikle bu alanı kapsayan bir kavram, topluluk tarafından protesto ettirilmekte, ıslıklarla bu grupların toplumsal alandaki varlığı, seçmen kitlesi tarafından da tepki görmektedir. “Bunun eline üç koyun verin kaybedip gelir.” Söylemi de dikkate değerdir. Bu söylem iktidarın dilinin oldukça sade, seçmen kitlesinin rahatça anlayabileceği bir dilin seçilmesi söylemin kitle üzerindeki etkisini arttırmaya yönelik bir etki yaratmaktadır. Burada söylemin gücünü tüm kitleye nüfuz ettirme düşüncesi söz konusudur. İlk alanın tersine kendinden olmayanı, hâkimiyet alanın dışında tutma vurgusu söz konusudur. Seçilen kavramlar sayesinde, bu alanın iktidar tarafından benimsenmediği, hâkimiyetin tamamen tahakküm haline geldiği bir alan olarak değerlendirilebilir. İktidarın, elinde bulunan güç aracılığıyla toplumsal alanın dışına itilmesi gereken bir alan olarak da değerlendirilebilir. Ötekileştirmenin yapıldığı, toplumsal alışımın özüne ters söylemlerin benimsediği bir alandır. Bu alana mensup kişiler, iktidarcı toplumun problemleri kesimi oluşturmaktadır. Seçilen kavramlar toplumsal ayrışmanın Türk toplumunda kesin bir çizgiyle bölündüğünü ortaya koyan önemli bir göstergedir. Üçüncü alan olarak adlandırdığımız alan da "düşman" alanıdır. Bu alanda iktidar söylemleriyle mevcudiyetine yönelik tehlikeli gördüğü gruplara söylemleri bu alanı oluşturmaktadır. Alan dış mihraklar olarak ele alındığında ülkenin en önemli düşmanları olarak görülmektedir. “Bunlar sizi sömürdüler, sülük gibi sömürdüler, bizim helalimizi yediler.”, “...bu faşizan, baskıcı blok...”, “ Bu ülkede ayrıcalık yok!”, “ Kürdü, Türkü, Lazı, Çerkesi, Ermenisi, Alevisi, Sünnisi” gibi ifadeler ise ayrımın kesinlikle kabul edilemez olduğunu vurgulamak için seçilen söylemlerdir. Ancak özellikle bu kavramların sıklıkla tekrar edilmesi sayılan gruplar için ayrımcı bir ifade olduğu için sıklıkla eleştirilmektedir. Söylemler de bu yönde sertlik göstermektedir. Miting alanlarında özellikle bu kavramları daha yüksek bir sesle ifade eden iktidar, bu alanın toplumun kendisi için de tehlikeli olduğunu ifade etmektedir. "Millete Sesleniş" konuşmalarında ise ön plana çıkan kelimeler ise 77 milyon, Birlik, Bizim, Allah, Dua, Terör vb. gibi olmuştur (<http://www.bbm.gov.tr/Forms/pgNewsDetail.aspx?Type=4&Id=12551>, 12.10.2014). Bu kavramlardan yola çıkılarak yapılacak analiz de şu şekilde olmaktadır: Millet sesleniş konuşmaları tv'den toplumun tüm kesimlerine hitaben yapılan konuşmalardır ve bu konuşmalarda daha çok birlik beraberlik mesajları verilmesi gerekmektedir. Bu politika, iktidarın, toplumun her kesiminin iktidarı olduğuna inandırılması amaçlanmaktadır. O sebeptendir ki seçilen kavramlar daha çok bütünlüğü koruyucu ifadeler seçilmiştir. Her iki söylem arasındaki farkın nereden kaynaklandığı sorusuna şöyle bir cevap verilmektedir. Miting konuşmaları AKP'nin kendi seçmen kitlesine yöneliktir, kitlesini ikna etme amacı taşımaktadır ve oy kaygısıyla yapılan konuşmalardır. Millete sesleniş konuşmaları ise tamamen bütünlüğü korucuyu, iktidarın temeldeki anlamına yönelik söylemlerden oluşmaktadır.

7. Sonuç ve Değerlendirme

Yukarıda verilen harita bağlamında ortaya çıkan görüntü, iktidarın Türkiye de bir temsiliyet problemiyle karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Özellikle sunulan bu söylemlerin amacı iktidarın ilk yıllarında benimsediği devlet politikasına çok uzak kaldığının bir kanıtıdır. AKP iktidarı çıkış yıllarında her türlü vesayetin önüne geçileceğini, imtiyazın hiç bir çeşidinin kabul edilemez olduğunu vurgulamıştır. Ancak yukarıdaki harita bu politikanın sadece söylemlerden ibaret kaldığının göstergesidir. Türkiye'de AKP iktidarı muhafazakâr bir düşüncenin temsiliyetini kapsamaktadır. Ancak bu temsiliyet iktidarın kabul etmediği bir tanımdır. AKP iktidarı kendi söylemlerinde 77 milyonun iktidarı olduğu vurgulamaktadır. Bu kapsam çerçevesinde iktidar partisinin kendine görev edindiği bir devlet politikası geliştirmiştir. Bu politika kapsamında, her türlü vesayetin ötelendiği, halka hizmetin öne çıkarıldığı söylemler benimsenmiştir. Ancak son dönemde yaşanan toplumsal olaylar bu vesayetin,

İktidarın bizatihi kendi gücünü hâkimiyet alanın belirlenmesinde kullanıldığı görülmüştür. Ortaya çıkan toplumsal hareketlerde iktidarın benimsediği tavır, güçlü devlet geleneği gereği devletin varlığını koruma amaçlı olmuştur. Güçlü devlet geleneği gereği çıkan toplumsal hareketlerde iktidar kendi alanının güvenliği sağlamak amaçlı politikalar ortaya koymuştur. Gezi direnişinin en önemli sonuçlarından biri AKP iktidarının benimsediğini öne sürdüğü, vatandaşını tanımlayan, biçimlendiren ve on tercihler dayatan değil; vatandaşın tanımladığı, denetlediği ve şekillendirdiği "hizmet devleti" anlayışının gerçekleri yansıtmadığını göstermesiydi. Tam tersine, demokratik hak ve özgürlükleri sözlü ve fiziki şiddet kullanarak engellemeye yönelik dayatmacı ve otoriter bir iktidar zihniyetiyle karşı karşıya bulunduğumuzu yaşayarak öğrendi Türkiye halkları (Yalman,2014: 41). Bu değerlendirme bize açıkça göstermektedir ki iktidar söylem pratiğinde her ne kadar etkili olsa da toplumsal anlamda ayrışmanın önüne geçemediği, aksine bu ayrışmaları körüklemektedir. Yukarıdaki söylem haritasından yola çıkılarak yapılacak bir iktidar temsiliyet tanımı bize şöyle bir tablo ortaya çıkarmaktadır: toplumsal hayatın sınırlarının iktidarın kendisi tarafından belirlendiği, ayrımcı ve ötekileştirici bir üslubun özellikle seçildiği görülmektedir. Bunlar doğrultusunda toplumsal alanda ayrışmaların yola açacağı düşmanlığı körükleyici bir tavırla toplumsal gruplara seslenme söz konusudur. Tüm bunlar bize iktidarın temsiliyetinin sınırlarının tüm toplumu kapsamadığı, sorunlu bir iktidar modeli sunmaktadır. Ayrıca söylemlerin, iktidarın siyasal şiddetinin etkisini de göstermektedir. Sahip olduğu iktidar gücünün, siyasal alanların dışına taşıdığı, toplumun her alanına müdahale etme yetkisini kendine veren bir iktidar anlayışımızın etkili olduğu görülmektedir. Burada yukarıda bahsedilen gözetleme modeli olarak Panoptikon değerlendirmesi yerinde olacaktır. Panoptikon her ne kadar bir hapisane modeli olsa da günümüz iktidarlarının tanımlanmasında kullanılabilir. Özellikle Türkiye’de son dönem iktidar eylemleri bunun en doğru kanıtıdır. Panoptikonun temel özelliğinde iktidarın gözü, haklı denetlemeye, gözetlemeye çevrilmiştir. Söylemleri üzerinden genel bir değerlendirmeyle AKP iktidarı halkının tüm yaşam alanlarının üzerine konuşarak, toplumun sınırlarını kendi belirleyerek tam bir gözetleyici, denetleyici iktidar modeli olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Akgündüz, G.Ö.(2013). “Foucault’da iktidar ve beden ilişkisi” *Akademik Bakış Dergisi Sayı: 38 Eylül Ekim 2013 Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi Issn:1694-528x*.
- Boz, A.(2010). *2007 Genel Seçim Mitinglerinin İktidar Ve Ana Muhalefet Partileri Bağlamında Dil Bilgisel Bir İncelemesi*, basılmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniv. Sos.Bil.Est., Denizli.
- Cannetti, E. (2012). *Kitle ve İktidar*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Coşar,S., Özdemir, G. (2014), *İktidarın Şiddeti*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Foucault, M.(2014). *Özne ve iktidar*, Ayrıntı yayımları, İstanbul.
- Güneş, C.D.(2013). “Michel Foucault’da söylem ve iktidar”, *Kaygı Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi Uludağ University Faculty of Arts and Sciences Journal of Philosophy Sayı 21 / Issue 21 | Güz 2013 / Fall 2013 ISSN: 1303-4251, 55-69*.
- Özdel, G.(2012). “Foucault Bağlamında İktidarın Görünmezliği Ve ‘Panoptikon’ İle ‘İktidarın Gözü’ Göstergeleri”, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC January 2012 Volume 2 Issue 1,22-29*.
- Poulantzas, N.(2006). *Devlet, İktidar, Sosyalizm*, Epos Yayınları, Ankara.
- Russell, B. (2014), *İktidar*, Cem Yayınları, İstanbul.
- Yalman, A. (2014) “İktidarın Şiddeti”, İçinde *AKP İktidarında Söylem ve Siyaset: Neyin Krizi?*, Metis Yay., İstanbul, 23-46.

İnternet Kaynakları:

- <https://www.youtube.com/watch?v=uj8Z2qKXt5E>, 20.10.2014.
- <https://www.youtube.com/watch?v=tw-dIOXqfYM>, 20.10.2014.
- <http://www.bbm.gov.tr/Forms/pgNewsDetail.aspx?Type=4&Id=12551>,31.05.2014.